

Bestemmelse om Ejendomsrettens Ukrænkelighed vilde være i Stand til lige overfor Staten at hævde denne Modstand. Og det samme tror jeg maa siges at gælde om de enkelte og forholdsvis faa Len, som oprindeligt ere skænkede af de enevældige Konger til de Slægter, som nu besidde dem. Det ærede Medlem nævnedes nogle, jeg kan godt sige alle dem, med hvilke dette er Tilfældet. Men jeg mener, at efter den Retsforfatning, vi havde den Gang, og hvorefter den enevældige Konge raadede fuldstændig frit over al Statens Ejendom og kunde gøre med den, hvad han vilde, er en Overdragelse af ham ligesaa uangribelig, som en Overdragelse af en Privatmand vilde være, og de paagældende Slægter have derigennem erhvervet et Krav paa at blive ved at beholde disse Ejendomme.

Jeg maa tilstaa, at jeg forstaar ikke ret, hvad Meningen er, naar det i Forslaget siges, at Kommissionen ogsaa skal have sin Opmærksomhed henvendt paa Grundlovens § 92. I denne siges det, at enhver i Lovgivningen til Adel, Titel og Rang knyttet Forret er afskaffet. Der vil altsaa ikke kunne være noget som helst i den Grundlovsbestemmelse, som har nogen Betydning for det foreliggende Spørgsmaal.

Nu have vi altsaa Grundlovsbestemmelsen i Grundlovens § 93, som giver Lovgivningsmagten en Adgang, som den ellers ikke vilde have, til at gribe ind i disse Forhold, saaledes at det fideikommissariske Baand, den bestemte Arvefølge i disse Ejendomme, kan ophæves, saaledes at Ejendommene kunne overgaa til fri Ejendom, gaa ud i Omsætningen, kunne skifte Hænder og paa en anden Maade end hidtil komme Samfundet til gode.

Men naar man saa skal til at udarbejde et Lovforslag desangaaende, er det, at Vanskelighederne møde, thi saa kommer man til at tage Hensyn til de mange forskellige Bestemmelser, som findes i alle disse Oprettelsesdokumenter. De første Oprettelsesdokumenter, stammende fra 1672, ere i alt væsentligt ens, men efterhaanden som Tiden er skreden frem, er der ogsaa kommet Forandringer ind i Indholdet af de paagældende Oprettelsesdokumenter, saaledes at der er en Vrimmel, jeg kan gerne sige et Virvar af forskellige Forhold, som alle sammen bør tages i Betragtning ved Udarbejdelsen af et saadant Lovforslag.

Dernæst er der ogsaa en Ting, som frembyder sig i første Række ved Udarbejdelsen af et saadant Lovforslag, og det

er Fæsternes Forhold til de Ejendomme, som de ere Fæstere af. Det er mig ganske klart, at det slet ikke vil kunne gaa an at vedtage et Lovforslag om Overgang af disse Ejendomme til fri Ejendom, uden at man i første Række havde Bestemmelser, der sikrede Fæsterne, og efter den Bevægelse, der i Løbet af det sidste Aars-tid har været omkring her i Landet, og som viser, at det gamle Fæstespørgsmaal ikke er dødt, som viser, at der hos Fæsterne ikke blot paa disse Ejendomme, men ogsaa paa de fri Ejendomme er en levende Trang til at komme til at eje deres Fæsteejendomme, et Spørgsmaal, hvorom der har været afholdt en Række Møder, hvorom der er sket Henvendelse til Regeringen, og som det er Regeringens Agt at tage op, er det ganske klart, at disse to Spørgsmaal, om Fæsternes Forhold paa de nuværende fri Ejendomme og deres Forhold paa de bundne Godser, ere Spørgsmaal, der bør løses samtidigt, derunder naturligvis ogsaa Spørgsmaalet om Fæsternes Forhold paa Vallø, Vemmetofte og lignende Stiftelser.

Dernæst er der ogsaa et Spørgsmaal, jeg mener, man burde røre ved ved denne Lejlighed, og det er at søge at finde en Vej, hvorigennem man med Udsigt til Fremgang kunde faa Udstykning i Gang saa vidt muligt af en Del af de store Herregaardsmarker, som høre til Len, Stamhuse og Fideikommisser, derigennem at Loven kom til at indeholde en tilstrækkelig Opmuntring til dem, der blive Ejere af disse Ejendomme, til at iværksætte Udstykning paa rimelige Vilkaar.

Det er alle disse Spørgsmaal, deres Mangfoldighed og deres Vanskelighed, som have bevirket, at det endnu ikke er lykkedes mig at tilendebringe mit Arbejde med det foreliggende Forslag, men dette Arbejde er gaaet sin Gang uden Hensyn til de Forslag, der have foreligget her i et Par Rigsdagssamlinger, om en Kommission, og ville ogsaa gaa deres Gang, medmindre det høje Ting maatte finde, at det var rigtigt at tage Arbejdet ud af min Haand for at lægge det i en saadan Kommission.

Jeg maa maaske føje til som en Ting, som jeg ogsaa har haft min Opmærksomhed henvendt paa, og som ogsaa saavidt muligt bør tages i Betragtning ved Udarbejdelsen af et saadant Forslag, og det er netop det, som den ærede Ordfører for Forslagsstillerne pegede paa, nemlig at lidet vilde være vundet, hvis Pengearistokratiet kom til at afløse de nuværende Besiddere af disse Ejendomme. Der er et